

HENRY DAVID THOREAU
—
A GYALOGLÁSRÓL
Három esszé

Fordította
Nádasdy Ádám

Open Books

EGY TÉLI SÉTA

Dial, 1843. október

A szél egész éjszaka finoman zümmögött a zsalugáter résein, majd lágyan az ablakra simult, mint egy tollpihe, néha sóhajtott, mint egy nyári zefírszellő, ahogy fölkapja a leveleket. A mezei egér aludt szűk járatában a fű alatt, a bagoly egy odvas fában ült a mocsár mélyén, a nyúl, a mókus, a róka is mind hazakerült. A házőrző kutya csöndben feküdt a tűzhelynél, a marhák némán álltak az istállóban. Maga a föld is aludt, mintha első és nem utolsó álmát aludná, kivéve, amikor valami utcatábla vagy fáskamraajtó halkan megcsikordult a zsanérján, így vidította éjféli munkája közben a magányos természetet – az egyetlen hang, ami Venus és Mars között ébren volt –, ez jelezte nekünk, hogy van egy távoli, benső melegség, isteni vidámság és pajtáság, ahol az istenek összejönnek, de ahol embernek állni zord volna. De miközben a föld szunnyadt, a levegő eleven volt a hulló hópelyhektől, mintha valami északi Ceres uralkodna és ezüstös gabonáját mindenütt a mezőkre szórná.

Alszunk, aztán fölébredünk a téli reggel csendes valóságában. A hó az ablakpárkányon fekszik, melegen, mint egy takaró vagy dunyha. A széles ablaknyílás, a zúzmarás ablakok homályos, diszkrét fényt engednek be, amitől bent még barátságosabb a hangulat. Lenyűgözően néma a reggel. A padló recseg a lábunk alatt, ahogy az ablakhoz megyünk, hogy egy tiszta folton át kinézzünk a mezőkre. Látjuk, hogy a tetőket nyomja a hó súlya. Az ereszekekről, kerítésekről hó-cseppkövek lógnak, az udvarban álló hó-cseppkövek rejtenek valamit a belsejükben. A fák, bokrok, mindenütt havas karjaikat emelik az ég felé; ahol falak és kerítések voltak, ott most fantasztikus formák húzódnak játékos

szabálytalansággal a homályos tájon át, mintha a természet az éjszaka leple alatt legfrissebb tervrajzait szórta volna a földekre, az emberi művészetnek mintául.

Csöndben kinyitjuk az ajtót, közben beengedjük a hóesést, aztán kilépünk, és szembenézünk a hasító levegővel. A csillagok már elveszítették a fényük jó részét, és egy ólmos, szürke pára szegélyezi a látóhatárt. Kelet felől egy rikító vörös fény jelenti be a nappal közeledtét, míg a nyugat még homályos és kísérteties, sötét fénybe burkolózik, mint a Tartarosz, az árnyak birodalma. A hangok is poklbéliek, amiket hallani – kakasszó, kutyaugatás, favágás, tehénbögés, mind olyan, mintha Pluto udvarából, a Styx folyón túlról jönne – nem mintha melankóliát sugallnának, hanem inkább mert pirkadati zajongásuk túl komoly, túl titokzatos a föld számára. A friss róka- vagy vidranyomok itt az udvarban arra figyelmeztetnek, hogy az éj minden órája zsúfolva van eseményekkel, és az őstermészet ma is működik, és nyomokat vág a hóba. Kinyitjuk a kaput, és fürgén kilépünk a magányos falusi útra, ropogtatjuk a száraz, kérges havat a lábunk alatt, aztán fölriaszt a fástaliga éles, tiszta csikorgása, most indul a távoli piacra a korán kelő gazda ajtajától, ahol egész nyáron feküdt és álmodozott a tuskók és forgácsok között. Messzebb, a hófúvásokon és behavazott ablakokon át látjuk a gazda korai gyertyáját, mint egy sápadt csillag, magányos sugarat küld, mintha egy szigorúan vallásos ember végezné ott a hajnali imáját. És egyenként elkezdenek a füstök felszállni a kéményekből a fák közt, a hóesés közepette.

A lusta füst kígyózik fel a völgyből,¹
Kutatja a hajnali levegőt,
A napfénnel lassan ismerkedik,
Útját az ég felé még halogatja,
Szép karikákban enyeleg magával,
Olyan bizonytalanul, tétován,
Mint félig-ébredt gazdája a tűznél,
Kiben a gondolatok még alusznak,
Nem sodródtak még be a mai nap
Áramlásába. – Aztán fölszökik,
Míg a favágó célt vesz és irányt,
S a reggelben fejszójét lengeti.
A gazda hajnalban előre küldi
Felderítőjét, küldöncét, a füstöt,
A tetőről az elsőt és utolsót:
A fagyos napot tapasztalja ki.
S míg ő a tűzhely mellett kuporog,
Nincs bátorsága az ajtót kinyitni,
A füst már járt a völgyön át a széllel,
A síkon kibontotta koszorúját,
A fák csúcsán, a dombokon időzött,
Fázós madárnak tollát melegítve;
S hogy felszállt a kristályos levegőbe,
Látja a föld peremén a napot.
Gazdája kinéz, s ő fönről köszönti,
Mint fénylő felhő az ég tetején.

Halljuk messziről a fagyott földön át, ahogy fát vágnak a gazdák az ajtajuk előtt, meg a kutyaugatást, a kakas trombitáját – bár a ritkás, fagyos levegő csak a finomabb hangrészecskéket hozza el a fülünkhöz, rövid és édes remegésekkel, ahogy a hullámok leggyorsabban a legtisztább és legáttetszőbb folyadékon csillapodnak le, melyben

1 Thoreau saját verse.

a durvább részek lesüllyednek a fenékre. Tisztán jönnek, mint a harangszó, és a láthatár távolabbi pontjairól, mintha ilyenkor kevesebb akadályba ütköznének, mint nyáron, amikor gyengék lesznek, és szakadozottak. A talaj zeng, mint a lakkozott fa, még a rendes falusi hangok is dallamosak, és a fákon édesen és folyékonyan csilingel a jég. Szinte semmi nedvesség nincs a levegőben, mert mind felszáradt vagy megfagyott, és annyira vékony és ruganyos, hogy már önmagában élvezet. A homorú, feszes égbolt olyan horpadtnak tűnik, mint egy katedrális templomhajói, és a kitisztult levegő szikrázik, mintha jégkristályok lebegnének benne. Akik éltek Grönlandon, elmondják, hogy amikor fagy, „a tenger füstöl, mint az égő tőzegláp, és felszáll egy köd vagy pára, amit fagyfüstnek neveznek”, és ez a „maró füst gyakran hólyagokat okoz az arcon és kézen, és nagyon ártalmas az egészségre”. De itt a tiszta, csipős hideg gyógyír a tüdőnek, ez nem annyira fagyott köd, mint inkább kikristályosodott nyárközépi párasság, amit a hideg megtisztít és megfinomít.

A nap végre fölkel a távoli erdők fölött, szinte cintányérok halk, lengő hangjától kísérvé, olvasztja a levegőt a sugaraival, és olyan gyors léptekkel jár a reggel, hogy a sugarai máris a távoli nyugati helyeket aranyozzák. Közben sietve lépdelünk tovább a porhóban, belső hőtől fűtve, még nyárutóként élvezzük, a gondolatok és érzések erősödő izzásában. Valószínűleg ha az életünk jobban illeszkedne a természethez, nem kellene védekeznünk a meleg és a hideg ellen, hanem állandó táplálónknak és barátónknak tekintenénk a természetet, ahogy a növények és a négylábúak. Ha a testünket tiszta és egyszerű elemekkel etetnénk, nem izgató és hevítő